

Young Minds Matter

Onderzoek naar cultuurverandering op scholen na drie jaar Young Minds Matter

Young Minds Matter streeft naar een mentaal gezonde leefomgeving voor en door jongeren. Via een integrale aanpak wordt het taboe op mentale problemen verminderd, weten jongeren beter waar ze terecht kunnen en wordt zorg- en hulpverlening beter op elkaar afgestemd. De aanpak is een drie jaar durend programma dat in 2021 werd gestart op drie Midden-Brabantse VO-scholen en in 2022 werd uitgebreid met twee VO-scholen. De aanpak is de afgelopen jaren op diverse onderdelen geëvalueerd en bijgeschaafd.

Doel van het onderzoek

Een belangrijk speerpunt binnen de aanpak op de scholen is het realiseren van een **cultuurverandering** waarbinnen jongeren en docenten gemakkelijker en meer open spreken over mentale gezondheid en waarbij het taboe op spreken over mentale problemen verminderd wordt. Het doel van deze evaluatie is om bij jongeren en docenten op deze scholen na te gaan of er sprake is van een cultuurverandering binnen de school als het gaat om mentale problemen.

Methode en deelnemers

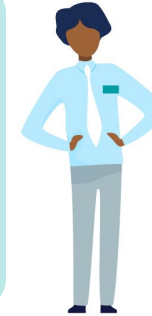
De evaluatie bestond uit **groepsinterviews** met docenten, ondersteuningscoördinatoren, managers (verder samengevat als "docenten") en leerlingen van de deelnemende scholen. In totaal hebben 11 docenten en 8 leerlingen van 4 scholen meegedaan, in diverse samenstellingen. Eén school wilde niet meedoen met het onderzoek.

Resultaten

Normalisering van het praten over mentale gezondheid

Docenten merken een verschuiving naar meer openheid over persoonlijk welbevinden. Waar voorheen leerlingen vooral zaken deelden met docenten over schoolwelbevinden, wordt nu ook het welbevinden in het privéleven van de leerling meegenomen. Leerlingen kunnen lastig inschatten of er iets veranderd is de afgelopen jaren. Zij zijn immers nog jong en zelf ook volop in ontwikkeling. Zij merken vooral dat praten over mentale gezondheid in de eigen (vrienden)kring heel gewoon is, maar absoluut niet in een breder verband (bijvoorbeeld klassikaal).

Ik merk wel dat ze in hun taalgebruik ook wel wat psychologischer zijn geworden. Woorden of zinnen als 'ik ben depressief' spreken ze eerder uit. - *Docent*

Toegankelijkheid van ondersteuning

Leerlingen zijn op alle Young Minds Matter scholen beter op de hoogte van beschikbare ondersteuning en weten beter waar ze terecht kunnen met (mentale) problemen en dilemma's. Er zijn echter wel grote verschillen in hoe dit vormgegeven is.

Mentoren zouden vaker een gesprekje kunnen houden over hoe het algemeen met je gaat. - *Leerling*

Ik heb zelf wel het idee dat het heel duidelijk is dat het hier bespreekbaar is en dat ze hier de route weten. - *Docent*

Leerlingen en docenten zien daarnaast voldoende verbeterpunten op dit vlak. Leerlingen hebben nog meer behoefte aan een persoonlijke benadering en een vertrouwensband met mentoren en hulpverleners, bijvoorbeeld door wekelijks laagdrempelige gesprekjes met de mentor of hulpverleners die gemakkelijk benaderbaar zijn op school.

Je kunt de coach ook zelf opzoeken of iemand anders vragen of ze weten waar die persoon is. Of een Teams-berichtje. Dan kun je een afspraak maken. Bij ons is het heel normaal om tijdens de les te zeggen, ik heb een coachgesprek. - *Leerling*

Eén school lijkt daar beter in te slagen. Dat blijkt uit het volgende citaat van een leerling.

Lees het vervolg van de resultaten op de volgende bladzijde

Vervolg resultaten

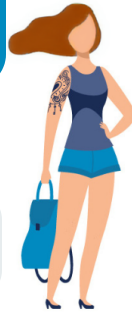
Veiligheid en privacy

Zorgen over privacy en veiligheid blijven een aandachtspunt. Als voor leerlingen minder duidelijk is hoe docenten en professionals informatie met elkaar delen, zijn leerlingen terughoudender met het delen van zorgen en problemen.

Ze zijn bang dat ze anders behandeld worden als ze het zeggen tegen mentor. Zijn bang dat het onderling verspreid wordt als ze naar de mentor gaan.- *Leerling*

Leerlingen vinden bovendien dat docenten en professionals soms te snel in de actiestand komen om zaken op te lossen. Leerlingen hebben juist vaak een uitlaatklep nodig om gevoelens en gedachten te ventileren, en willen niet dat er gelijk allerlei acties worden uitgezet.

Het is niet zo dat als je iets zegt, dat gelijk alle docenten dat weten. Je kunt zeggen dat je niet wil dat andere docenten het weten.- *Leerling*

Docenten zijn ouder en slimmer dan ons, en ze willen meteen het probleem oplossen, terwijl ze soms alleen een luisterend oor moeten zijn. Ze hoeven niet meteen actie te ondernemen als de leerling dat niet wil. Je kan geen vertrouwenspersoon zijn als je het gaat doorvertellen voor hun eigen bestwil. - *Leerling*

Op de school waar docenten de leerlingen wekelijks spreken lijkt die vertrouwensrelatie tussen docent en leerling gemakkelijker tot stand te komen en lijkt minder ruis te ontstaan.

Organisatieverandering en Ondersteuning vanuit het Management

De rol van het schoolmanagement is cruciaal voor het creëren van een cultuur waarin aandacht wordt besteed aan de relatie met leerlingen om een band op te bouwen waarin zorgen geuit kunnen worden. Docenten noemen allerlei organisatieaspecten die een rol spelen:

- 1. Directie en management onderschrijft de doelstellingen:** Als de visie van de school past bij de YMM doelstellingen, heeft dat direct invloed op hoe teams zijn ingericht en welke taken docenten en ondersteuningscoördinatoren uitvoeren.
- 2. Docenten voelen zich vaardig om te handelen:** Docenten die een training over mentale gezondheid gevolgd hebben, zijn minder handelingsverlegen, pikken signalen beter op en zoeken elkaar vaker informeel op.
- 3. Docenten en hulpverleners hebben voldoende ruimte:** Extra ruimte creëren voor externe professionals die het docententeam ondersteunen is essentieel voor het opbouwen van een goede relatie met de leerling.

Ik denk dat er heel veel nieuwe dingen zijn ingebracht maar door ons onderwijsconcept met de coaching liepen we al erg voorop. - *Docent*

Leerlingen kunnen de afsprakenkaart ook laten zien. Die zijn ook wel heilig. Er zullen weinig docenten zijn die zeggen, nou, er is wel een afspraak gemaakt, maar jij gaat nu doen wat ik zeg. Dat geeft kinderen ook rust en vertrouwen. Ze weten, als ik dat laat zien, dan wordt de afspraak vastgehouden. - *Docent*

Er is ingezet op bewustwording. Meer onderzoekende houding i.p.v. aannames maken. Ook in personeelskamer gesprek aangaan en vragenstellen aan elkaar en tips geven. Anders kijken naar het gedrag van leerling. Eerst nadenken van wat maakt dat een leerling zo doet. Ik denk dat we die stap afgelopen jaren meer aan het zetten zijn geweest. - *Docent*

Ik zie dat de gemeente nu ook meer aandacht voor dit thema heeft. De projectleider is een sterk verbindende factor is geweest om dat soort dingen wat pit in te blazen zodat het van de grond is gekomen. Ik heb zelf echt steun gehad aan de projectleider. Omdat je als ondersteuningscoördinator wel van dingen veel afweet, maar niet de strepen hebt om hier iets van beleid op te zetten. - *Ondersteuningscoördinator*

Maar het zou voor mij ook veel fijner zijn om meer tijd te krijgen voor informeel contact. Die extra uren zijn er wel bij de ondersteuning coördinator, maar nog niet bij docenten/mentoren. Informele contacten zorgen voor een relaxtere sfeer, meer rust, minder stress. - *Docent*

We starten volgens ons onderwijsconcept 's ochtends elke ochtend met het hele team op. Er worden schoolzaken besproken, maar ook als er iets is met een leerling, wordt dit met alle docenten gedeeld, zodat we oog hebben voor de leerling. - *Docent*

- 4. Binnen de school zijn afspraken over werkwijze bij mentale problemen (protocollen):** Diverse werkwijzen en protocollen die ondersteunend zijn aan de doelstelling van Young Minds Matter zijn helpend voor een cultuurverandering.
- 5. Een programma als Young Minds Matter draagt bij aan agendasetting:** Young Minds Matter zorgt voor het op de agenda krijgen van het thema bij de directie en het bredere management, en ook bij de gemeente.

[Klik hier voor het volledige rapport](#)

Conclusie en aanbevelingen

Alle scholen zien een cultuurverandering

Alle onderzochte scholen zijn actief aan de slag gegaan met mentale gezondheid en detecteren een voorzichtige cultuurverandering. Toch vinden scholen die niet altijd duidelijk toe te schrijven aan het Young Minds Matter programma, maar omschrijven vooral een eigen proces dat de school heeft doorgemaakt. Dat dit zo ervaren wordt, past bij de methode die gehanteerd is in de aanpak. Doordat scholen in Young Minds Matter gestimuleerd zijn om éigen keuzes te maken en zij geen vastomlijnd programma voorgeschoteld kregen, is een groot gevoel van ownership gecreëerd, waardoor scholen niet meer het gevoel hebben dat de verandering door het Young Minds Matter programma veroorzaakt is. Daarnaast heeft de landelijke tendens ook invloed op wat teweeg is gebracht.

Persoonlijke relaties en vertrouwen allerbelangrijkste

Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt verder dat aandacht voor persoonlijke relatie en vertrouwelijk omgaan met informatie de belangrijkste elementen zijn om een cultuur te realiseren waarin praten over mentale problemen 'normaler' wordt gevonden en hulpverlening beter aansluit op de behoefte. Als het een school lukt om die elementen concreet te verbeteren in de organisatie van de teams, dan is de kans het grootst dat ook daadwerkelijk een cultuurverandering wordt bereikt.

Organisatie-keuzes van de school dragen bij aan cultuurverandering

Scholen die contact tussen leerling en docenten inbouwen in de vormgeving van het curriculum, lijken de cultuurverandering gemakkelijker te realiseren. Organisatiekeuzes die helpend zijn: kleinere (docenten) teams, wekelijks persoonlijk contact met alle leerlingen, ontmoetingsmomenten voor de docenten onderling. Ook nog meer dagelijkse zichtbaarheid van hulpverleners werkt drempelverlagend, zoals jongerenwerkers die rondlopen in de pauzes, jeugdverpleegkundigen die zichzelf voorstellen in de klas of schoolmaatschappelijk werkers die zichtbaar zijn. Daarnaast helpen trainingen voor docenten en leerlingen.

De toekomst

1. De eerste 4 Young Minds Matter scholen hebben de aanpak in 2023 geborgd en gaan zelfstandig verder.
2. Young Minds Matter breidt in 2024 uit: 4 nieuwe Tilburgse V(S)O scholen starten met de aanpak.
3. Young Minds Matter start met een pilot op 1 Mbo locatie.
4. De aanpak vergroot de inzetbaarheid in de regio en daarbuiten, zo zijn andere GGD regio's gestart met het implementeren van Young Minds Matter.

Hopelijk groeien alle jongeren op in een mentaal gezonde leefomgeving!

Met dank aan alle partners

Jongeren, ouders en hun netwerk

CAMPUS 013

GEMEENTE GiZe en Rijen

Gemeente Waalwijk

HERESIAlyceum

